
**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ της ΥΓΕΙΑΣ»**

**ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΟΥ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΕΓΓΥΗΜΕΝΟΥ
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΟΥ, ΜΕ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΙΑ «ΕΓΓΥΗΜΕΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΕΙΣΟΔΗΜΑ», ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Μπίθα Αγγελική

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης
του Πανεπιστημίου Πειραιώς για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Διοίκηση της Υγείας.

Πειραιάς, 2015

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ της ΥΓΕΙΑΣ»**

**ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΟΥ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΕΓΓΥΗΜΕΝΟΥ
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΟΥ, ΜΕ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΙΑ «ΕΓΓΥΗΜΕΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΕΙΣΟΔΗΜΑ», ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Μπίθα Αγγελική, ΔΥ/1124

Επιβλέπων: Σακελλαρόπουλος Θεόδωρος, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο.
Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης
του Πανεπιστημίου Πειραιώς για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Διοίκηση της Υγείας.

Πειραιάς, 2015

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

M.Sc. in Health Management

**GUARANTEED MINIMUM INCOME IN EUROPEAN
UNION AND THE PILOT IMPLEMENTATION OF THE
“GUARANTEED SOCIAL INCOME” IN GREECE**

Mpitha Angeliki

Master Thesis submitted to the Department of Economics
of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements
for the degree of M.Sc. in Health Management

Piraeus, Greece, 2015

Στην οικογένειά μου

ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΟΥ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΕΓΓΥΗΜΕΝΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ, ΜΕ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΙΑ «ΕΓΓΥΗΜΕΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ», ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σημαντικοί Όροι: Φτώχεια, Δείκτες Φτώχειας, Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, Ανεπαρκές επίπεδο διαβίωσης, Ένταξη στην απασχόληση, Πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, Εγγυημένο κοινωνικό εισόδημα.

Περίληψη

Η φτώχεια αποτελεί ένα διαχρονικό κοινωνικό φαινόμενο. Η αντιμετώπισή της προϋποθέτει τη λήψη κατάλληλων προνοιακών μέτρων, εκ των οποίων μείζονος σημασίας είναι η εισοδηματική ενίσχυση. Στο πλαίσιο αυτό, το μέτρο του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) είναι επιβεβλημένο. Άλλωστε, «χωρίς αυτό δε νοείται ένα συνεκτικό κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας». (βλ. Μ. Ματσαγγάνης, *Η κοινωνική αλληλεγγύη και οι αντιφάσεις της, Ο ρόλος του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε μία σύγχρονη κοινωνική πολιτική*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, 2004, σ.99).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη σύσταση 92/441/ΕΟΚ, που δημοσιεύτηκε στις 24/06/1992 και αφορά τα κοινά κριτήρια επαρκών πόρων διαβίωσης και κοινωνικής βοήθειας στα συστήματα κοινωνικής προστασίας των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παροτρύνει τα κράτη-μέλη της ΕΕ να θεσπίσουν συστήματα ΕΕΕ, ως μέτρο εγγύησης ελαχίστων πόρων διαβίωσης. Σήμερα, στην πλειοψηφία των κρατών-μελών της ΕΕ υπάρχει κάποιο θεσπισμένο γενικό εθνικό σύστημα ΕΕΕ. Εξαίρεση αποτελούν η Ιταλία και η Ισπανία, χώρες των οποίων το ΕΕΕ λειτουργεί σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, αντίστοιχα, η Ουγγαρία, που δε διαθέτει ένα γενικό αλλά ειδικά συστήματα ΕΕΕ και η Ελλάδα, στην οποία πρόσφατα ξεκίνησε η πιλοτική εφαρμογή προγράμματος ΕΕΕ.

Στην παρούσα εργασία, πραγματοποιείται, αρχικά, γενική αναφορά στη φτώχεια και τις βασικές μορφές της καθώς και στους δείκτες που έχουν τεθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τη μέτρηση της φτώχειας και στα σχετικά αποτελέσματα που

προκύπτουν (με πηγή την Eurostat) για τα 27 κράτη-μέλη της ΕΕ (στην εργασία δεν συμπεριλαμβάνεται η Κροατία, η οποία εισήχθη στην ΕΕ το 2013 και τα διαθέσιμα στοιχεία δεν είναι επαρκή). Στο ίδιο κεφάλαιο (πρώτο), παρουσιάζονται και τα βασικά μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας στην ΕΕ, που έχουν προταθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020, για μία έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» και περιλαμβάνονται στην «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού».

Το επόμενο κεφάλαιο (δεύτερο) αναφέρεται στο μέτρο του ΕΕΕ στα 26 κράτη-μέλη της ΕΕ (η περίπτωση της Ελλάδας αναλύεται στο τρίτο κεφάλαιο) και συγκεκριμένα, στα κριτήρια επιλεξιμότητας, στη διάρκεια χορήγησης της παροχής, στο ποσό της εισοδηματικής ενίσχυσης καθώς και στη σύνδεση της τελευταίας με την ένταξη στην απασχόληση και την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες ποιότητας.

Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται -τρίτο κεφάλαιο- με την περιγραφή των υφιστάμενων εισοδηματικών ενισχύσεων που παρέχει το ελληνικό κράτος, με αναφορά στις προτάσεις και προσπάθειες εισαγωγής ενός ΕΕΕ στην Ελλάδα και τελικά, με την παρουσίαση του πιλοτικού προγράμματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, που ψηφίστηκε το 2012, φέρει τον τίτλο «Εγγυημένο Κοινωνικό Εισόδημα» και η πιλοτική του εφαρμογή αφορά 13 δήμους της ελληνικής επικράτειας.

GUARANTEED MINIMUM INCOME IN EUROPEAN UNION AND THE PILOT IMPLEMENTATION OF THE “GUARANTEED SOCIAL INCOME” IN GREECE

Keywords: Poverty, Poverty indicators, Guaranteed minimum income, Inadequate subsistence level, Integration in employment, Access to social services, Guaranteed social income

Abstract

Poverty is a timeless social phenomenon. Tackling it requires appropriate welfare measures, from which income support is very important. Thus, the Guaranteed Minimum Income (GMI) is imperative, as “there cannot be a comprehensive social safety net without the existence of a GMI”. (Matsagganis M., *Social solidarity and its contradictions, the role of minimum income in a modern social policy*, Kritiki, 2004, pg. 99).

The European Commission, with the recommendation 92/441 / EEC, published on 24/06/1992, concerning the common criteria of sufficient means of subsistence and social assistance in the social protection systems of the European Union countries, urges EU member states to adopt GMI systems, in order to guarantee minimum resources. Nowadays, the majority of EU member states have a statutory general national GMI scheme. The exceptions are Italy and Spain, countries where the GMI operates at local and regional level, respectively, Hungary, which does not have a general but specific GMI schemes and Greece, which recently initiated the pilot application of GMI.

In this thesis, firstly, is made a general mention in poverty and its main types, as well as in the indicators that are used by the European Committee for measuring poverty. There is, also, reference to the poverty-related results (by Eurostat) for 27 member states of EU (Croatia is not included in the thesis, as it was introduced in the EU in 2013 and the available data is insufficient). In the same chapter (the first one), takes place the presentation of the main measures taken for tackling poverty in the EU and which are proposed by the European Commission in the framework of the “Europe 2020 for smart, sustainable and inclusive growth” and included in the “European platform against poverty and social exclusion”.

The next chapter -the second one- refers to the measure of GMI in the 26 member states of the EU (the case of Greece is analysed in the third chapter) and in particular, the eligibility criteria, the duration of the benefit, the amount of income support as well as the link there is between income support and integration in employment and access to quality social services.

Finally, the thesis ends with (third chapter) the description of existing income measures provided by the greek state, with the presentation of the proposals and attempts that have been made, during the previous years, in order to introduce a GMI scheme in Greece and ultimately, with the presentation of the pilot programme of guaranteed minimum income, which was voted in 2012, is entitled "Guaranteed Social Income" and the pilot application concerns 13 municipalities in greek territory.

Περιεχόμενα

Περίληψη	ix
Abstract	xi
Κατάλογος Πινάκων.....	xv
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	xvii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στα 27 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης	
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Φτώχεια: Διαφορετικές προσεγγίσεις, Διαχωρισμός , Μέτρηση-Δείκτες	1
1.2.1 Διαφορετικές προσεγγίσεις της Φτώχειας.....	1
1.2.2 Βασικές μορφές της φτώχειας	3
1.2.3 Μέτρηση-Δείκτες της Φτώχειας	5
1.3 Μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού	12
1.4 Ανακεφαλαίωση.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το μέτρο του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση	
2.1 Εισαγωγή	21
2.2 Γενικά για το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	21
2.3 Οργάνωση και χρηματοδότηση του ΕΕΕ	25
2.4 Κριτήρια επιλεξιμότητας.....	27
2.4.1 Ιθαγένεια.....	27
2.4.2 Κατοικία	28
2.4.3 Ηλικία	29
2.4.4 Περιουσία/Εισοδήματα	29
2.5 Συνοπτική περιγραφή του μέτρου του ΕΕΕ σε κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ	30
2.6 Σύνδεση του ΕΕΕ με την ένταξη στην απασχόληση και την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες ποιότητας.....	75
2.7 Ανακεφαλαίωση	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η εισαγωγή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στην Ελλάδα

3.1 Εισαγωγή.....	83
3.2 Εισοδηματικά μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας στην Ελλάδα	83
3.3 Προτάσεις που έχουν γίνει στο παρελθόν για τη δημιουργία ενός συστήματος ΕΕΕ στην Ελλάδα - Η εισαγωγή της πιλοτικής εφαρμογής του.....	86
3.4 Η πιλοτική εφαρμογή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος.....	87
3.4.1 Κριτήρια υπαγωγής στο μέτρο.....	88
3.4.2 Ποσό και χρονική διάρκεια χορήγησης της εισοδηματικής ενίσχυσης.....	90
3.4.3 Αναστολή/Διακοπή καταβολής της εισοδηματικής ενίσχυσης	91
3.4.4 Δράσεις που συνδέονται με την ένταξη ή επανένταξη των δικαιούχων στην αγορά εργασίας και διασφάλιση της πρόσβασης αυτών σε κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά.....	91
3.4.5 Οι Δήμοι της πιλοτικής εφαρμογής	92
3.5 Ανακεφαλαίωση.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

Κατάλογος Πινάκων

1.1 Ποσοστό (%) του πληθυσμού των 27 κρατών-μελών ευρισκόμενο κοντά στο όριο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού για τα έτη 2005-2013.....	7
1.2 Ποσοστό (%) του πληθυσμού των 27 κρατών-μελών με πενιχρό εισόδημα για τα έτη 2005-2013	8
1.3 Ποσοστό (%) του πληθυσμού των 27 κρατών-μελών ευρισκόμενο σε κατάσταση σοβαρής υλικής στέρησης για τα έτη 2005-2013	9
1.4 Ποσοστό (%) του πληθυσμού των 27 κρατών-μελών ευρισκόμενο σε νοικοκυριά χαμηλής εντάσεως εργασίας για τα έτη 2005-2013	10
2.1 Σύντομη περιγραφή του ορισμού του «ανεπαρκούς επιπέδου διαβίωσης» στα 27 κράτη-μέλη της ΕΕ	23
2.2 Επίπεδο διακυβέρνησης που είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ-27	25
2.3α Κατηγορίες ατόμων στη Βουλγαρία που δε δικαιούνται το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα	34
2.3β Κατηγορίες δικαιούχων του (διαφοροποιημένου) ελάχιστου εισοδήματος και αντίστοιχα ποσά αυτού	35
2.4 Μέγιστα ποσά επιδόματος ενοικίου ανάλογα με την πόλη διαμονής και τη σύνθεση της οικογένειας στην Κύπρο	48
2.5 Ύψος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) στη Ρουμανία σε σχέση με τον αριθμό των μελών της οικογένειας	63
2.6 Βασικά μηνιαία ποσά της Οικονομικής Κοινωνικής Βοήθειας που αντιστοιχούν σε κάθε κατηγορία ατόμων στη Σλοβενία	69
2.7 Οι απαιτήσεις/δράσεις για ένταξη στην απασχόληση και συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης που ισχύουν για τους δικαιούχους του ΕΕΕ σε κάθε κράτος-μέλος	77

Κατάλογος Διαγραμμάτων

1.1 Διαγραμματική απεικόνιση του ποσοστού (%) α) των ατόμων που βρίσκονταν κοντά στο όριο της φτώχειας, β) των ατόμων με πενιχρό εισόδημα, γ) των ατόμων σε σοβαρή υλική στέρηση και δ) των ατόμων που ζούσαν σε νοικοκυριά χαμηλής έντασης εργασίας στην ΕΕ-27 και στην Ελλάδα, για τα έτη 2008 και 2013	11
---	----